

ВЪРА и ДЪЛО

Бюлетин на II Каварненска енория на храм „Св. вмчк Георги“

брой 1 (21), година VI, февруари 2020 г.

Раздава се даром

Основан е през м. декември 1940 г.

ЛИТУРГИЯТА КАТО ЦЕНТЪР НА ЕНОРИЙСКИЯ ЖИВОТ

Сърцето на енорийския живот винаги е била и ще бъде Литургията. Благодарствената жертва, заради която се събираме да принесем в храма, е това *сърце* още преди сливането на Св. Дух на Петдесетница над апостолиите, още преди основаването на Църквата Христова, още преди Кръстната смърт на Спасителя. Това, което извършваме за Негов *спомен* на Литургията, се случва още на Тайната вечеря – претворяването на хляба и виното в Тяло и Кръв Христови: „Господ Иисус през нощта, когато бе предаден, взе хляб и поблагодари, преломи и каза: вземете, яжте, това е Мое то тяло, за вас преломявано; това правете за Мой спомен. Все също и чашията подир вечеря и каза: тая чашия е новият завет в Моята кръв; това правете, колчем пиете, за Мой спомен. Защото, колчем ядете тая хляб, и пиете тая чашия, ще възвестявате смъртта на Господа, докле дойде Той“ (1 Кор. 11:23-26).

Докле дойде Той.

Докато дойде Той, ние сме в Неговата общност, носим Неговото име.

Литургията е действие, чрез което група хора стават общност, каквато преди това не са били. В Литургията хората стават едно цяло, но не като схематичен сбор от различни части, а като *общо дело*, служение, действие по подобие на Христос^[1].

В разговора за енорийския живот трябва да сме наясно какво е църковна общност и каква роля има всеки от нас в нея. Това е въпросът, който често си задават много хора в Църквата: какво означава „пълноценен църковен живот“?

Този въпрос е актуален най-вече днес, когато след три десетилетия свободно изповядване на вярата се вижда, че в България като държава с традиционно православно-християнско вероизповедание малко хора са въдържени, изповядват се, причастяват се редовно, общуват с духовника си и припознават енорийския храм за своя общност. Според официална статистика 66 % от българите се определят като православни християни и мислят, че да си православен е важна част от българската идентичност^[2], а 55 % от тях поставят БПЦ като институция на първо място по доверие заедно с ЕС, а армията и висшите училища на второ място^[3].

Въпреки, че голям процент от българите имат доверие в БПЦ като институция, въдържени са една малка част от тези, които са кръстени в Православната църква. Т.е. нашите номинални християни са много, но въдържените не отговарят на този процент и това може би дава отговор на въпроса защо в храмовете ни участниците в Литургията са малко – в България за голяма част от християните вярата е *белег за принадлежност* към народа или държавата, но не и залог за спасение и вечен живот. Поради тази причина може да се предположи, че всички тези християни нямат нужда от общността на Църквата, от енорията, от живота в нея. Те не изпитват необходимостта да се събират като първите християни на „едно и също“ на Трапезата Господня всеки път, когато настъпи Господният ден – неделя (Възкресение). За това явление имат значение и други процеси – урбанизация, секуларизация, демографска криза, развитие на обществената среда и др. Това са все такива фактори, които водят до разпад на общността и преход *от общност към общество*, което влияе и върху Църквата^[4].

Колкото и вярващ да е един човек, той не може да живее и да се спасява сам, извън общността, в която живее. Държавата, градът, семейството, работното място, училището са общности, в които всеки се включва според своите интереси. Такава общност е и Църквата, макар разликата с останалите да е огромна и много важна – тя е *общ-*

ност в Христос, т.е. тя не е просто социална среда, в която християните се виждат в неделя в храма, а *онтологична реалност* в Богочовека. И ако при смяната на една общност по интереси с друга човек може да придобие повече опит и интересни преживявания, то скъсването с Църквата или пък преминването от една църковна общност в друга е като късане на жива плът от тялото, тъй като църковната общност е обединена от друг вид общуване – съединяване с Христос с надежда за възкресение и вечен живот в Царството Божие.

Какво представлява животът в църковна (християнска) общност? Това е *автентичният начин* на съществуване на Църквата^[5]. „Самата общност на Христовите ученици е създадена, за да бъде такава – в общение със Сина Божий (1 Кор. 1:9) и в общуването на Духа Свети (2 Кор. 13:13)^[6]. И преди да говорим за общността на Църквата и смисъла на енорийския живот, трябва да си отговорим на въпроса „Какво е за мен Църквата? Какво очакваме от нея, какво и като търсим в нея?“ и след това да намерим своето място там.

Църквата е сборна общност в Христос, Негово Тяло, събрание в името на Отца и Сина и Светия Дух, с каквото възглас започва всяка Литургия. За християните Църквата е мястото на благодарствената жертва, която те принасят за целия свят на Бога. Църквата е мястото на тяхното *общо дело*, общо събрание, обща Литургия: „Не можем да говорим за Светата Троица, без да си даваме сметка, че говорим за онова благословено царство на Отца и Сина и Светия Дух, което се благовести на всяко наше енорийско събрание за *общото дело* (литургията)^[7]“.

За това когато говорим за нашето участие в Църквата и нашето лично дело, не можем да пренебрегнем *общото дело*, за което сме дошли в храма. „Ходенето на църква“ не може да бъде просто навик или удоволствие през свободното време, тъй като *Църквата не е клуб по интереси, нито социален експеримент*. В Църквата ние отиваме, за да се срещнем с Личността на Христос в Христовото Тяло. И не можем да бъдем част от енорийския живот, без да сме наясно със смисъла и целта на тази общност, събрана заради Личността на Иисус Христос – Изкупителната Жертва на кръста за целия свят.

Днес, повече от 2000 години след тази Кръстна Жертва, можем да си зададем въпроса: Е ли Църквата днес това, което е била в началото на своето основание при сливането на Светия Дух над апостолиите на Петдесетница? И отговорът ще бъде един и същ винаги: да, тя е същата, защото и *Иисус Христос е същият вчера, и днес и всеки* (Евр. 13:8). Основателно е да се запитаме обаче дали ние сме същите.

Отговорът задължително ще доведе до това, че енорийският живот вече не е същият, защото и ние сме други. Църквата е тази, която Господ ни яви, Неговото Тяло, в което се спасяваме. Нашето разбиране за енорийски живот обаче е отдавна променено и тази е причината, поради която храмовете ни в по-голямата част на България са полутразни на Литургия. Всички ние, които се наричаме християни, трябва да припомним всеки за себе си защо сме приели кръщение, какво означава да си християнин и да носим Христовото име и защо сме се кръстили, след като не посещаваме храма, за да извършваме *общото дело*? А дори и да участваме в това общо дело, *причастни* ли сме на Христос в Неговата Жертва, причастяваме ли се с нея или оставяме свещениците сами да я извършват и потребят? „Това, което ние наричаме *Причастие*, е всъщност нашето *приобщаване*, нашето участие (лат. participatio),

нашето участие в тази велика реалност, която се нарича Въплътеният Христос със Своето Тяло, а членове на това богочовешко Тяло са потенциално всички – от ангелите до човеците – пише еп. Атанасий Иевлич^[8]. Затова са основателни тези въпроси, които ще доведат до извода, че сме изгубили в голяма степен съзнанието за християнска църковна общност, за храма като място за извършване на благодарствена жертва, а не като място за палене на свещи.

Основната причина, за да не нараства посещаемостта на храмовете ни на богослужение е незнанието на голяма част от кръстелите българи защо е построен един храм и за какво служи той. И втората е, че не знаят какво се извършва по време на Литургията, освен една малка част от тях, но дори и това тяхно знание не е достатъчно за действителното участие в Тайнството на Църквата (Литургията), ако не се причастяват с Христос или го правят много рядко.

Изводът е, че ние не можем правилно да устроим енорийския си живот. В човека е заложена жаждата за общение с Бога и той винаги Го търси, дори и несъзнателно. Когато влезе в храма и не може да разбере що за общност е Църквата, той я напуска и тя вече не представлява интерес за него, защото жаждата му за среща с Бога не е удовлетворена.

Една част от хората, които остават, осъзнават какво представлява енорийският живот. Той разбира се включва грижата за храма и подготовката за празниците, неделното училище и беседите на свещеника, но не само това. Връзката с останалите енорияши и създаването на трайни отношения с тях преминава и през важната част на *нашите задължения* към храма. Моите дългогодишни наблюдения са, че една голяма част от енорияшите изобщо не си задават въпроса какво трябва да направят за този храм, за тази общност в него. Те идват и остават със съзнанието, че другите трябва да направят нещо за тях, а процесът е двустранен. Той преминава винаги през *любовта към Бога и ближния*, която е основна движеща сила на всяка християнска и енорийска общност.

Ние често пренебрегваме нашите задължения и поставяме на първо място нашите желания. Търсим първо от Бога здраве, любов, справедливост – Той да ни даде всичко, на което е способен, защото ние го заслужаваме. Така си мислим, че заслужаваме да сме щастливи, здрави и да живеем без притеснения. И винаги го искаме така, сякаш Бог с нещо ни е длъжен. Какво обаче ние можем да дадем заради Бога – този въпрос оставяме на заден план, а той е първостепенен, особено, когато искаме да живеем в общност. Защото в тази общност всеки е дошъл заради нещо, да получи нещо, но колко от нас са дошли, за да дадат?

Какво иска Бог от нас, какво можем да му дадем? Синко, дай ми сърцето си (Притчи 23:26), казал Псалмопевецът. Дай ми твоята любов и вяност, и положи пред Мен своите страсти и прехове. Без очистиране на сърцето, човекът не може да се доближи до Бога, а без да се доближи до Него, да му стане *причастен*, не може да стане част от тази общност, да разбере наистина какво е Църквата. И макар разговорът за общността да включва и личния живот на всеки християнин, ето, че той пак засяга общността, тъй като човек може да се покае за преховите си лично, но не може да се доближи до Бога и да се причастни с Него, докато не стане част от църковната общност. И в този смисъл, целият ни живот е част от нея, сърцето ни е част от Църквата, вярата ни е основа на нейната съборност, в която ние самите ставаме причастни на Тялото Христово, като приемаме Христос чрез Евхаристията. *Така общното дело става център на енорията, на енорийския живот, център на общността в Христос*. Всъщност всяка църковна общност не може да бъде истинска енория, без Христос да е в основата на всички отношения в нея и без хората да се събират в храма заради Него. Всяка друга дейност в енорийския живот е следствие. И когато говорим за нашия принос към Църквата, той винаги минава не през това какво съм дарил и колко свещи съм запалил, а дали аз съм част от този център на енорийския живот, дали моят живот и вяра са *христостенноцентрични*. Това означава едно единствено нещо – в какво аз подражавам на Христос и как се ръководя от Неговото Евангелие? По евангелски ли постъпвам и дали моята причастност на Бога има за основа *двуединната заповед за любовта към Бога и ближния?*

Не мога да имам нормален църковен живот и отношения с Бога, ако не обичам ближния си, *другия* до себе си. Църковната общност не е просто една добре смазана социална система, в която всички се разбират чудесно и спазват определени правила, а място за *себепознание и жертвена любов по подобие на Христовата любов*. Щом Бог обича моя ближък, трябва да го обичам и аз – с всичките му недъзи и слабости. Щом Бог го търпи, трябва го търпя и аз и щом Бог Му помага, трябва му помагам и аз. Христос ни е дал та-

кава заповед, защото тя е спасителна и изгълнима и всеки може да я постигне. Нещо повече, Христос дава заповед да обичаме враговете си, макар тя да е възможна за изпълнение само с действително на Божията благодат. Толкова е велика и спасителна тя, че ние трябва да се потрудим, за да ни даде Бог дара на любовта към враговете, която са постигали светците – така любовта към ближния придобива своите конкретни измерения. Но защо любовта е толкова важна – не само в църковната общност, но и в целия свят?

Авва Доротея дава един хубав пример за непосредствената зависимост на любовта към ближния от любовта към Бога и как тази любов е център на цялата човешка общност. „Представете си кръг, начертан на земята. Неговото средоточие е центърът, а правите, които излизат от центъра към окръжността, са радиусите. Да предположим, че този кръг е светът, а центърът е Бог. Радиусите, или правите линии, които водят от окръжността към центъра, са пътищата на човешкия живот. Колкото повече светците навлизат в кръга с желание да се доближат до Бога, толкова те са по-близо до Бога и един до друг. Колкото повече се приближават до Бога, толкова повече се приближават един към друг и колкото повече се приближават до Бога. Това се отнася и за отдалечаването. Колкото се отдалечават от Бога и се връщат навън, очевидно в същата степен на отдалечение от центъра, т.е. от Бога, те се отдалечават и помежду си. И колкото повече се отдалечават помежду си, толкова повече се отдалечават и от Бога. Такова е естеството на любовта: колкото повече се намираме вън от Бога и не обичаме Бога, толкова повече сме отчуждени и от ближния. Ако възлюбим Бога, колкото повече се съединяваме с ближния, толкова повече се съединяваме и с Бога“^[9].

Така е и с всяка християнска общност. Колкото повече се приближаваме до сърцето на енорийския живот – Литургията, толкова повече се приближаваме към Христос и съответно – един към друг. И колкото повече се отдалечаваме от това сърце, от този център, толкова повече се отдалечаваме от Бога и един от друг. Изключително вредни за общността са чувството на самост, индивидуализъм и самодостатъчност, които са толкова характерни за днешното време и са белези, а може да се каже вече и плодове на разпад на една общност. Разширяването на сърцето, за което говори архим. Захария, е точно обратното състояние на тази самост – то е широко толкова, колкото човек допусне Божията любов да действа в него и обхваща целия свят, а животът ни трябва да бъде по образец на Литургията, тъй като тя е размяна на живот^[10].

Общността в Христос трябва да носи Неговите белези, за да бъде истинска и плодотворна общност в Светия Дух, каквато описва св. ап. Павел в посланието си до галатяните: *А плодът на Духа е: любов, радост, мир, дълготърпение, благодат, милосърдие, вяра, кротост, въздржание. Против такива няма закон. Онаиятък, които са Христови, разпнали са плътта си със страстите и похотите. Ако живеем духом, по дух сме длъжни и да постъпваме. Да не бъдем тугославици, един други да се не дразним, един другиму да си не завиждаме.* (Гал. 5:22-26). Такива общности към всеки храм са единственият възможен начин за спасение на всеки от нас, тъй като в тях ни се дава възможност да спазваме Христовите заповеди и да проявяваме любовта и милосърдието си към нашия ближък. Живеем във време на свобода, без тонения на вярата, никой не ни притеснява, остава ни само да направим личното дело – общо и то да бъде полето за действие, в което да трупаем съкровища по пътя към вечния живот. Защото Господ дойде, за да имаме живот, и да го имаме в изобилие (Иоан 10:10).

презвитера Ренета Трифонова

^[1] Шлеман, Александър. *За живота на свети. София: Омофор, 2013, с. 58.*

^[2] В статията в „Дневник“ (dnevnik.bg) от 12 март 2017 г., озаглавена „*Две трети от българите смятат, че истинският българин е „православен“*“, са приложени графиките със статистическите изследвания.

^[3] Генова, Ангелина. *Българите имат най-много доверие на армията, църквата и Европейския съюз. Дневник.бг, 1 март, 2017 г.*

^[4] Стоядинов, Мариян. *Църква, общност, общество. Велико Търново: Праксис, 2009, с. 75. Вж. глвата „Разпадът на общността като ексисмологичен проблем“, в която авторът прави анализ на тези процеси.*

^[5] Пак там, с. 80.

^[6] Пак там.

^[7] Пак там, с. 31.

^[8] Иевлич, Атанасий. *Беседи за Литургията. Велико Търново: Синтаγμα, 2015, с. 72.*

^[9] Манзаридис, Георгиос. *Християнска етика, т. 2. София: Омофор, 2017 г., с. 198.*

^[10] Захару, Захарияс. *Разширяването на сърцето. София: Омофор, 2018, с. 142. „Човекът принася своя ограничен и преходен живот на Бога, а Бог в отговор му дарява своя безграничен и вечен живот“ – пише архим. Захарияс (Захару).*

ЦЪРКВАТА И МЛАДИТЕ

Църквата е Тялото Христово. По думите на св. Павел в нея има много служения, като всеки от членовете ѝ изпълнява своето задължение според мярата на дара Христов. Тази мяра на Неговия дар се осъществява чрез нас не автоматично, а според нашето желание да съгласуваме своята воля с Неговата воля, да принесем възможностите си в жертва на всесъжение, за да може непотребното от всичките ни страсти, мечтания и своеволия да изгори, като в нас очистено остане единственото потребно.

Този процес има двойна функция. От една страна, колкото повече се освобождавам от всичко, което не може да послужи на Господа и ме отдалечава от Него, толкова повече в мене се изпълнява Неговата воля, освещава се името Му и се явява Царството Му. Това е едната страна, и тя е с поглед откъм Бога. От другата страна нещата стоят така, че колкото повече аз се приближавам до Него, или по-точно казано Той ме приближава към себе си, аз намирам самия себе си. Защото след като Той ме е сътворил, след като непрестанно Той ми дава битие и живот, то обръщането към Него не е обръщане към нещо външно, а обръщане към Този, от Когото е моето собствено начало. И колкото повече аз съм с Него, толкова повече откривам самия себе си. Като разбира се, не откриването на себе си е смисълът на общението с Бога, но това самопознание, случващо се в любовта Му, следва някак естествено.

И така, Църквата е живото Тяло на Христа, в което всеки търсейки Него, намира и себе си, и намирайки себе си, все повече търси и се приближава до Него. Неговата любов, Неговата истина, Неговата светлина, в която виждаме светлината — те ни подкрепят и издигат, в тях откриваме живота си нов и променен, смислен, истински. „За първи път се чувствам наистина жива“, ми каза една приятелка след пристъпяването си към Църквата. Така че ние можем да кажем: Църквата е срещата на човека с Бога, на всеки човек, във всяка негова възраст. Защото Онзи, Който му дава битие чрез любовта Си, не гледа на него от времето, а от вечността. А ако ние гледаме на себе си през вечността, променяме с Неговата помощ себе си във времето. И това е Църквата от гледна точка на християнското учение, известно от Св. Дух.

По-сложно е да се говори за същото това учение, но вече като прието от човеци.

Често може да се чуе, предимно от невярващи хора, че Църквата, или въобще религията, не е за млади хора. Тя отнемала радостта им, правила ги затворени и скучни, откъсвала ги от реалността.

По-страшно е, когато към това се добави и апатията, незаинтересоваността, „професионализма“ на свещеника, в чиято енория е отишъл „прокуденият“ от анти-религиозно настроените си родители, приятели и т.н. човек. В живота на току-що повярвалия църковната общност има изключителна роля. Не само психологически (всичко има психологическа страна в този живот), но дори в реда на Божията благодат — Църквата е Неговото Тяло, което не може да пренебрегне никой, който се приближава до Него. Госто-приемството е апостолска заповед, а спасяването на души е свято задължение. Затова незаинтересованата енория към някого, който хлопа на вратите ѝ, не само престъпва заповедта на св. Павел, но и проявява пълно безразличие към Господа, Спасителя на всички. Свещеникът тук играе, разбира се, огромна роля. Отново, в реда на благодатта, той е не само отец на всички в някакъв спиритуалистичен смисъл. Чисто практически той трябва да търси душите, да се грижи за тях, да се моли за тях. Той изслушва изповедите и дава опрощение, той причастява верните с Животворящите Тайни. Той би трябвало и да копнее все повече хора да пристъпват към Чапата на спасението. И още повече когато това се опася до някой, който сега започва живота си. Какво по-красиво, по-нежно, по-светло, по-радостно има от това, някоя душа да намери своя Господ и Спасител, душа, която чрез това намиране ще изживее един смислен, дълбок и красив живот? Още повече, когато тази душа все още не е загубила, не е потънала в цинизма на всекидневното, на работата, на постоянните грижи. Защото до един определен период щастливата грижа на душата е да се завърши към себе си, търсейки се. Св. Августин плаче в „Изповеди“-те си: „Късно те намерих, Красота тъй древна и тъй млада“. А защо не сега, защо не колкото се може по-рано, обединени от любовта към Господа, да помагаме Красотата Му да бъде намерена? Или в нея някой да се задълбочи, след като я е намерил? И тази помощ е съвсем конкретна — персоналната заинтересованост. И без това в света никой не се грижи много-много за нас, камо ли да се грижи за душата ни, че защо тази пълна апатия към най-дълбинните сфери на нечие сърце да се проявява и в Дома на Господнята любов, Неговата Църква?

Никой не би могъл да дава готови съвети, защото подстъпът към всяка душа е изключителен, индивидуален. Но можем да удържаме думите на Джовани Боско: „Не трябва само да ги обичаме. Трябва да знаем, че ги обичаме.“

Ангел Димитров

ИЗПЪЛВАТ СЕ 100 ГОДИНИ ОТ КОНЧИНАТА НА СВЕЩЕНИК МИХАИЛ П. СТЕФАНОВ – ВЪЗРОЖДЕНЕЦ, РОДОЛЮБЕЦ, БУДИТЕЛ

Блаженопочившият каварненски свещеник Михаил п. Стефанов е роден през 1849 г. във с. Вайсал, Одринско. Неговият баща, свещеник Стефан Иванов (Попов) и майка му Стана, били дълбоко вярващи.

Младият Михаил горял от желание да се учи. Завършил едренското основно народно училище. По това време баща му бил убит от турците, защото в спор се застъпил да не бъде потурчено едно българче. Горчиви минути било отсъдено да преживее в тези дни неговият роден дом. Един неделен ден, когато всички рано сутринта очаквали о. Стефан да се върне от съседно село и да отслужи във Вайсал св. Литургия в двора се завръща само конят на отца. Всички разбрали, че се е случило нещо страшно. След известно време в реката, която тече през селото, вайсалци намерили окървавен труп на своя обичан свещеник.

За семейството на нещастния пръв български свещеник, въвел в селското училище българско четмо и писмо, настанали черни дни. Турците обискирали и разграбили къщата му. Така осиротял малкият Михаил, а заедно с него и тримата му братя Петър, Стою и Енчо, както и четирите им сестри Иванка, Тодорка, Керица и Ирина.

Майчините молитви и дълбоката религиозност, които презвитерата вдовица, изпълнявайки своя християнски дълг, успяла да вкорени в душата на своите деца, дават своите благотворни резултати: най-големият ѝ син

Петър приема в Дамаск през 1867 г. монашество с името Партевий и впоследствие след множество послушания и заемани църковни длъжности през 1892 г. е избран за Софийски митрополит. Той се проявява като изключителен духовник, който е оставил трайна следа в историята на Българската православна църква.

Почива на 20 юни 1918 година в София и е погребан от северната страна до олтара на катедралата „Света Неделя“. А Михаил и най-малкият Енчо приемат свещенически сан, като последния служи в Шабла.

По време на Руско-турската освободителна война семейството на Михаил избягва от Вайсал и се заселва в Каварна.

От брака си с Вида п. Стефанова (1858, с. Пейчова махала, Лозенградско – 15 март 1940, Каварна) имат 7 деца – Стефан, Стойка, Стана († 1877), Петър († 1881), Кирил (1881-1961), Енчо (1895-1963) и Иванка. Първите четири рожби на отца умират невръстни.

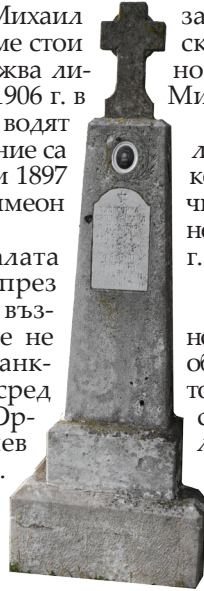
О. Михаил е ръкоположен през 1882 г. от Варненския и Преславски митрополит Симеон за свещенослужител в Каварненската енория. С неговото име и дейност е свързан днешният каварненски храм „Успение Богородично“, който той преобразува от старо култово помещение, с помощта на местни родолюбиви християни, иконописци от Жеравна и резбари от Троянско, непосредствено след освободението на града от османско иго. Северната врата на

o. Михаил п. Стефанов

иконостаса, на която е изобразен св. Архангел Михаил е дар от отеца за храма, надписът с неговото име стои и до днес. За първи път в този храм се отслужва литургия на църковнославянски език, докато до 1906 г. в старинния храм „Св. вмчк Георги“ службите се водят на гръцки език. През 1884 г. към храмовото здание са построени стая и камбанария. На 21 септември 1897 г. Варненският и Преславски митрополит Симеон осветява църквата.

Настъпват военните години и последвалата румънска окупация на Южна Добруджа през 1913 година. На о. Михаил п. Стефанов – възрожденец, будител и патриот, окупаторите не гледат с добро око и търсят поводи да го санкционират. Заедно с още 40 каварненци, сред които и о. Иван Урумов, Демир Колишев, Юрдан Кайкамджозов, Рафаил Гочев, Сали Алиев Ходжа, Исмаил Ибрямов Ходжа, Захари В. х.Холевич, д-р Георги Чакалов и др., той е откаран от града в неизвестна посока. По-късно, в мартиролога на излизания в Бабадаг български вестник „Добруджа“, бр. 4, с. 4 от 4 юли 1917 г., каварненци научават, че техните близки са заточени в Молдова. Отвлечени като заложници те са държани

Надгробие
на о. Михаил

затворени в салхани, затвори и открити пленнически лагери при нечовешки мъчителен режим. Под номер едно в списъка на каварненци е той – свещ. Михаил п. Стефанов.

Този исторически факт е признат от държавата в лицето на президента Георги Първанов (2002-2012), който на 23 август 2006 г. откри, на стена на Народно читалище „Съгласие-1890“, паметна плоча на каварненци жертви на румънските репресии през 1916-1918 г. в Каварна, заедно с тогавашния кмет Цонко Цонев.

В лагера о. Михаил заболява тежко.

След края на Първата световна война Добруджа отново е окупирана. Под влияние на международната общественост през 1918 г. малцината останащи живи заточеници се завръщат по домовете си. С влошено здраве се връща и о. Михаил. С трепетно възмущение, радост и любов каварненци посрещат своя духовен пастир.

На 17 февруари 1920 г., в 7 часа преди обяд о. Михаил п. Стефанов умира в дома си, обкръжен от своите близки. Погребан е в каварненските гробища при стечение на цялото население.

Да помем и се помолим за блажен покой на многозаслужилия приснопамятен свещеник Михаил п. Стефанов.

АтаДим

РЕСТАВРАЦИЯ НА ИКОНИТЕ ОТ АПОСТОЛСКИЯ РЕД НА ИКОНОСТАСА В КАВАРНЕНСКИЯ ХРАМ „СВ. ВМЧК ГЕОРГИ“

Каварна е уникален град. Уникални са и хората, които живеят в него. Различното може да се види на много места и по много начини. Стига само да имаш очи.

Тази уникалност, разбира се, не само възхищава, но и задължава. А едновременно с това вдъхновява – за новото, но и за опазване на вече създаденото. Така наскоро беше завършена поредната част от инициативата за обновяване на интериора на храм „Св. вмчк Георги“. Енорияшите посрещнаха Рождество Христово с обновен иконостас, а в процеса на работа пак бяха открити интересни факти. Реставраторите отново са Галин Ганчев и

Андреа Пероло от Добрич. Реставрирането на иконите отново е дарение от Веселин Куртев, енорияши на храма.

Иконостасът в каварненския храм се състои от три хоризонтални пояса: цокъл с табли, царски и апостолски редове с икони, увенчани с Христовото Разпятие. Интересен факт е, че съвременният висок дървен иконостас с царски двери и няколко реда икони (царски, апостолски, пророчески, празнични и пр.) е сравнително късно явление от XVI в., наложено в православните църкви и особено в Русия. Той има три врати – царски в центъра, през които могат да влизат само духовниците и владетелите, и дяконски от север и юг. Каварненският храм има само дяконска от север. На апостолския ред икони в средата на XX век е направено „освежаване“. Фоновете, рамките, ореолите, които първоначално са били златни, са боядисани наново с постна маслена боя. Отново с цел „освежаване“ са надживописани и лицата на апостолите. След почистването цветовете се оказват много свежи и звучни.

Иконите от апостолския ред на иконостаса са 12 на брой с приблизителни размери 30 x 40 см. Представяват дървен

панел с по два кушака. Предполага се, че са съвременни на тези от царския ред. Една икона от оригиналния апостолски ред във времето изчезва и на нейно място е сложена икона на св. ап. Андрей, която е правена по друг повод и от друг майстор. Така сега на иконостаса има двама „андреєвци“, а липсващият апостол е св. Павел.

Естествено, при „освежаването“ в средата на XX в., са сложени нови надписи на български. Вероятно, за да се реши проблемът с двамата „андреєвци“, оригиналният е надписан вторично като св. Матий. Това размиване не е удивително, защото лицата

са доста еднотипни, с големи очи, и макар старателно рисувани изглеждат грубовато. При сегашната реставрация, след свалянето на всички

надживописвания, е установено, че при някои образи българските имена не съвпадат с оригиналните гръцки.

Възможно е, обаче, да има и по-различно обяснение. В този край на страната почитта към св. ап. Андрей е много голяма. Не много далече – в румънската част на Добруджа – е пещерата, в която както разказва преданието светият апостол е пребивавал докато е разпространявал християнството сред балканските народи. А едва на десетина километра от българо-румънската граница край манастира Дервент е целебното аязмо, което – отново според преданието – е било извора, в който св. Андрей кръщавал жителите по тези земи. Днес на мястото на извора има параклис, чийто стенописи показват чудото с проглеждането на умилото се с вода от аязмото сляпо момче, проповедта на св. Андрей в Добруджа и мъченичеството на св. Дасий.

Така поредната реставрация в храма откри и поредната негова стенописна особеност. Още един уникален момент в иначе скромната и любима за поколения каварненци църква.

ВД

храм „Св. вмчк Георги“

9650 Каварна, ул. „Г. С. Раковски“ 2, тел.: 0570 82584

Основател на енорийския бюлетин: о. Василий Яков

Идея за възстановяване на изданието, съставител и издател:

Атанас Димитров – АтаДим, редактор: д-р Ивана Радонова,

предпечатна подготовка: Бисер Стоянов

ISSN 2535 – 0455

Екипът на „Въра и Дело“ търси съмишленици и подкрепа! Всеки желаещ може да ни помогне по най-удачния за него или нея начин: писане на статии, репортажи, пътеписи, преводи, разпространение на бюлетина и др.

За нас ще е радост присъединяването на всеки от вас! Ще се радваме и да споделяме своите умения и заедно да придобиваме нови. Всяка помощ е добре дошла, а всеки помощник – част от богатата съкровищница на сърцата.

За повече информация – dompo@abv.bg, 088 9289387.

Може да четете напълно безплатно броевете на „Въра и Дело“ в интернет – www.yumpu.com/bg/atadim